

Як через суд встановити юридичні факти, пов'язані з війною?

Війна призвела до ситуацій, коли тисячі українців не можуть отримати або відновити важливі документи через окупацію територій, руйнування архівів чи неможливість звернутися до державних установ. У таких випадках підтвердити факт народження, смерті, родинних зв'язків або інші юридично значущі обставини можна через суд.

Інститут прав людини Асоціації правників України підготував практичні рекомендації, які допоможуть зрозуміти, коли необхідно звертатися до суду, які докази потрібно зібрати та як пройти процедуру встановлення юридичних фактів, пов'язаних із наслідками війни.

Найчастіше ВПО та мешканці зони бойових дій стикаються з необхідністю встановлення таких фактів:

- **Факти народження або смерті:** якщо подія відбулася на тимчасово окупованій території, де не діють українські державні установи.
- **Родинні зв'язки:** для оформлення спадщини або виплат у зв'язку із загибеллю людини, якщо документи знищені.
- **Перебування на утриманні:** для отримання соціальної допомоги чи пенсії.
- **Належність документів:** якщо в паспорті чи трудовій книжці, виданій у зоні конфлікту, припустилися помилки в імені чи прізвищі.

Підготовка доказової бази

Оскільки це судовий процес, ключову роль відіграють докази. Навіть якщо документи відсутні, суд може прийняти:

- **Фото та відеоматеріали:** наприклад, фото з місця поховання або кадри з пологового будинку.
- **Показання свідків:** письмові пояснення родичів, сусідів або волонтерів, які можуть підтвердити подію.

- **Медичні довідки:** виписки, видані на окупованих територіях (хоча вони не мають юридичної сили як актовий запис, суд розглядає їх як письмовий доказ факту).
- **Скріншоти переписок:** у месенджерах або соціальних мережах, що підтверджують обставини події.

Складання та подання заяви до суду

Справи про встановлення фактів розглядаються за спрощеною процедурою.

- **Підсудність:** заяву можна подати до будь-якого суду на підконтрольній території України (для фактів народження/смерті) або за місцем проживання заявника (для інших фактів).
- **Зміст заяви:** необхідно чітко вказати, для чого вам потрібно встановити цей факт (наприклад, для отримання допомоги ВПО) та чому ви не можете отримати документи іншим шляхом.
- **Судовий збір:** для справ про встановлення фактів народження або смерті на територіях, де введено воєнний стан, заявники звільняються від сплати судового збору.

Особливості судового розгляду

Справи про встановлення факту народження або смерті в зоні бойових дій мають розглядатися невідкладно після надходження заяви. Рішення суду в таких справах підлягає негайному виконанню. Це означає, що вам не потрібно чекати 30 днів, поки воно набере законної сили — з копією рішення можна одразу йти до РАЦСу.

Отримання кінцевого результату

Судове рішення саме по собі не замінює свідоцтво, воно є підставою для його видачі. На підставі рішення суду орган РАЦС зобов'язаний внести відомості до Державного реєстру актів цивільного стану та видати вам свідоцтво державного зразка.

Тільки після отримання свідоцтва (наприклад, про смерть годувальника) особа може звернутися за призначенням відповідних пенсій, виплат чи оформленням спадщини.

Якщо ви потребуєте юридичної підтримки, скористайтесь допомогою наших фахівців і звертайтеся на Гарячу лінію за безкоштовною правничою допомогою.

ГАРЯЧА ЛІНІЯ

в робочі дні з 10:00 до 18:00

0 800 300 253*

(безкоштовно)

+380 (44) 492-88-48*

(за тарифами вашого оператора)

***кнопка 1 в голосовому меню**

Проєкт «Надання невідкладної правничої допомоги вразливим групам населення, які постраждали від війни в Україні» реалізується ВГО «Асоціація правників України» за підтримки International Rescue Committee.